

Zvon z roku 1622 ve farním kostele v Halenkovicích

dokumentace zvonu, kterou provedl 23. 8. 2010 za přítomnosti duchovního správce P. Mgr. Bohumila Kundla kampanolog olomouckého arcibiskupství RNDr. et Mgr. František John, Ph.D. v rámci soupisu a dokumentace historických zvonů nacházejících se na území Olomoucké arcidiecéze.

Zvon z roku 1622 od olomouckého zvonaře Kašpara Geistera:

Zvon o průměru 101 cm, výšce 86 cm, hmotnosti asi 600 kg a nárazovém tónu a1 je zavěšen na koruně s uchy zdobenými lineárním větvičkovým ornamentem. Dvouřádkový latinsko německý nápis na čepci zvonu je psaný kapitálou o výšce písma 2 cm a uvozen rozetou, na konci prvního řádku je vymodelován manýristický reliéf okřídlené hlavičky andílka. K oddělení většiny slov je použito oddělovacího znaménka ve tvaru nakoso položeného čtverce (.): HONOREM . S S . ET . INDINDVAE . TRINITATIS . ET . S . BARTHOLOMEI . HEC . CAMP(A)NA . FVSA . EST / PVO ECCLESIA . DVBENSI . ANNO . 16ZZ . MEISTER . CASPAR . GEISTER . ZV . OLMVTZ . GOS . MICH. (v překladu: ke cti Nejsvětější Trojice a sv. Bartoloměje je tento zvon ulit pro kostel v Dubu léta (Páně) 1622. Mistr Kašpar Geister z Olomouce mě odlil.) Písmeno N ve slově CAMP(A)NA je ulito obráceně. Jednotlivé řádky nápisu jsou odděleny plastickými linkami, krajní jsou zdvojené.

Krk zvonu zdobí dva proti sobě umístěné 7cm vysoké medailony s mytologickými výjevy znázorňující antického boha Merkura držícího v ruce kaduceus a bojovníka v antické zbroji představujícího pravděpodobně boha války Marta. Použití antických („pohanských“) mytologických výjevů na sakrálních památkách bylo pro období pozdní renesance (manýrismu) velmi příznačné, s antickými mitologickými náměty se můžeme setkat také na dalších soudobých památkách, například na monstrancích. Na přechodu k věnci rozšířenému širokou plochou lištou obíhají tři vystouplé plastické linky.

Zvon je největším a pátým známým do dnešních dnů dochovaným dílem olomouckého zvonaře Kašpara Geistera. Představuje významnou památku a doklad moravského pozdně renesančního, tzv. manýristického, zvonařství. Svým významem jako památky tento zvon přesahuje hranice obce i regionu. Proto by zvonu i jeho technickému příslušenství měla být do budoucna věnována náležitá péče.

Zvon je dosud zavěšen na dubové hlavě, která nese letopočet 1683. Zvon je ovládán pomocí zastaralého, i když dosud funkčního elektrického motoru. Vzhledem k historické a umělecké hodnotě zvonu je potřeba trvat na důsledné péči o vyzvaněč. V budoucnu musí být zachována stávající dubová hlava zvonu. V případě rekonstrukce bude vhodné zvážit případný návrat zvonu k ručnímu pohonu. Výše uvedené práce by měly být předem konzultovány s arcidiecézním kampanologem.

Nápis uvádí, že byl zvon pořízen pro kostel v Dubu. Tuto lokalitu je zřejmě možné ztotožnit se známým potním místem v Dubu nad Moravou. Pravděpodobně s vybavením barokního chrámu Očišťování Panny Marie kompletním souborem zvonů visících původně v klášteře na Hradisku po zrušení tohoto klášteře za josefínských reforem byl tento zvon nabídnut na jiné místo.

Tvůrce zvonu – olomoucký zvonář Kašpar Geister

Tvůrce zvonu z roku 1622, zvonář a mědiltec Kašpar Geister, byl v Olomouci činný v letech 1602–1623. Svým pozdně renesančním dílem dovršil vývoj renesančního olomouckého zvonářství, kdy volně navázal na své olomoucké konkurenty kovolitce Jiřího Hechpergera a Zachariáše Milnera. Na severní a střední Moravě se dochovaly Geisterův zvon zavěšený ve filiálním kostele Nejsvětější Trojice v Novém Jičíně (1613), hodinový cimbál (1613) a radniční zvon (1613) v Lipníku nad Bečvou, hodinový cimbál původně ulitý pro zámek v Branně, dnes zavěšený v zámecké věži v Úsově (1615), zvon v sanktusové věži farního kostela sv. Marka v Litovli (1616 – dnes neznámý) a zvon ulitý pro kostel v Dubu nad Moravou dnes zavěšený v Halenkovicích (1622). K výzdobě svých zvonů opatřených latinskými, německými či českými nápisy používal Geister reliéfy s antickými mytologickými náměty (Nový Jičín, Úsov, Halenkovice) a rodových znaků (Úsov).

Ve zvonové stolici se dvěma poli, která umožňovala zavěšení tří zvonů, visí ještě menší zvon s reliéfem sv. Antonína, který byl pořízen pro kostel v Halenkovicích z darů hasičů v roce 1920, průměr 56.5 cm. Střední zvon zvonové soustavy byl zničen při válečných rekvizicích.

RNDr. Mgr. František John, Ph.D.
frantisek.john@post.cz; mobil: 731 626 527

Obr. č. 1: detail zvonu - závěsná koruna a dvouřádkový nápis na čepci

Obr. č. 2: celkový pohled na zvon z roku 1622